Tillväxt- och regionplaneförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2020-11-12

TRN 2020-0161

Handläggare:
Kristoffer Odstam

Tillväxt- och
regionplanenämnden

Remiss SOU 2020:33, Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning

Ärendebeskrivning

Region Stockholm har på remiss från Utbildningsdepartementet beretts möjlighet att lämna ett yttrande över betänkandet Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33).

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteutlåtande, 2020-11-12
Förslag till yttrande, 2020-11-12
Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33) finns att läsa på:
https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2020/06/sou-202033/

Förslag till beslut

Tillväxt- och regionplanenämnden föreslås besluta följande:

1. Yttrande över betänkandet Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33), TRN 2020–0161, godkänns och överlämnas till Utbildningsdepartementet.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning

Utredningen (2018–2020) har haft i uppdrag att föreslå en regionalt baserad modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning. I uppdraget ingick även att se över ansvarsfördelningen mellan staten, kommunerna och andra aktörer när det gäller planering och dimensionering. Syftet i denna del av uppdraget är att bland annat trygga den regionala och nationella kompetensförsörjningen, effektivisera resursutnyttjandet och förbättra tillgången till ett allsidigt brett utbud av utbildningar av hög kvalitet. I utredningens uppdrag har vidare ingått att föreslå en finansieringsmodell för gymnasieskolan som i högre grad tar hänsyn till skolors varierande förutsättningar att bedriva en likvärdig utbildning. Syftet i denna del är att bidra till ökad likvärdighet och minskad segregation.

Tillväxt- och regionplaneförvaltningen ställer sig positiv till problemformuleringen och till vissa av slutbetänkandets förslag och bedömningar men menar att förslagen är otillräckliga i ett flertal avseenden, framförallt när det gäller regionernas viktiga roll inom underlag för planering och dimensionering för den regionala kompetensförsörjningen.

Bakgrund

Tillväxt- och regionplaneförvaltningen har i framtagandet av detta remissvar inhämtat perspektiv och synpunkter från Sveriges kommuner och regioner, Region Skåne och Region Halland.

Yttrandet fokuserar på de delar i slutbetänkandet som berör tillväxt- och regionplaneförvaltningens verksamhetsområden utifrån tillväxt- och regionplanenämndens ansvar för regional utveckling.

Överväganden

Generella kommentarer:

Utredningen har gjort ett välgrundat arbete att utifrån kommittédirektiven ta fram kunskap om de utmaningar som finns utpekade i slutbetänkandet. Den problembeskrivning som utredningen för fram delas i huvudsak av förvaltningen.

Dessvärre anser förvaltningen att flera av de förslag som utredningen för fram inte tydligt nog löser de identifierade problemen och svarar upp mot de syften som finns i direktivet. Problembeskrivningen indikerar behov av en bredare palett av lösningar inte minst på lokal och regional nivå.

Förvaltningen ställer sig tveksam till om Skolverket, som pekas ut som den myndighet med tydligast ansvar, har kapacitet och förmåga att kunna ta ett bredare grepp om lokala och regionala kompetensförsörjningsfrågor som spänner över fler politikområden än enbart utbildningspolitik. Här menar förvaltningen att Skolverket sannolikt har svårare att stödja med aktuella, relevanta, lokala och regionala prognoser och analyser.

Vidare bör nämnas att regionerna inte har en tillräckligt uttalad och definierad roll i utredningens slutbetänkande med tanke på alla regioners lagstadgade uppdrag att ansvara för regional kompetensförsörjning.

Regionalt utvecklingsansvariga har ett lagstadgat ansvar att utarbeta och fastställa en strategi för regionens utveckling och samordna insatser för genomförandet av strategin. Regionerna har en uttalad roll att arbeta med en effektivare kompetensförsörjning. Nära samverkan sker idag i denna uppgift med exempelvis kommunerna, näringsliv och branscher, länsstyrelse, Arbetsförmedlingen och utbildningsanordnare på olika nivåer av utbildning.

I villkorsbeslutet 2018 framgår det också att regionerna ska tillhandahålla analyser och prognoser av privat och offentlig sektors behov av kompetens på kort och lång sikt, föra dialog med berörda aktörer om de behov som där identifieras samt ge förslag på insatser utifrån dessa, bland annat i syfte att fler ska påbörja reguljära studier. Regionerna ska stödja och främja insatser inom utpekade fokusområden. Dessa innebär att:
- bidra till att etablera effektiva strukturer för validering på regional nivå,
- medverka i planeringen av utbud och inriktning för regionalt yrkesvux inom kommunal vuxenutbildning, samt
- bidra till etablering av lärcentrum.

I regeringsuppdraget från 2010 om regionala kompetensplattformar, numera regionalt kompetensförsörjningsarbete, är det också tydligt utpekat att de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna har en nyckelroll i den regionala samordningen inom kompetensförsörjning.

Avseende planering och dimensionering av olika utbildningsformer finns det ett uppenbart behov av en ökad regional koordinering där det sannolikt inte blir mer resurseffektivt att skapa nya geografiska administrativa indelningar så som föreslås i utredningen. Bedömningen är att den regionala modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning som framställs i utredningen inte är färdigutvecklad och inte beskriver hur arbetet ska gå till eller har en tillfredställande konsekvensanalys. I Stockholmsregionen finns en väl fungerande gymnasiesamverkan mellan

kommunerna genom kommunförbundet Storsthlm, där man kommit långt i samordningen, vilket är glädjande, men utmaningen med dimensioneringen kvarstår dock i flera delar.

Därutöver vill förvaltningen lämna kommentarer och synpunkter på kapitel 6 och 7, vilka återfinns i yttrandet.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet
Beslutet bedöms inte innebära några ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Miljökonsekvenser av beslutet
I enlighet med Region Stockholms miljöpolitiska program, Miljöprogram 2017–2021 har hänsyn till miljön beaktats och det bedöms att en särskild miljökonsekvensbedömning i detta ärende inte är relevant.

Hanna Wiik
Förvaltningschef

Kristoffer Odstam

Tillväxt- och regionplanenämnden

FÖRSLAG TILL YTTRANDE
2020-11-12

TRN 2020–0161

Utbildningsdepartementet
U2020/03826

u.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss SOU 2020:33, Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning

Inledning

Region Stockholm, genom tillväxt- och regionplanenämnden, lämnar härmed yttrande över betänkandet Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33). Svaret ges utifrån Region Stockholms roll som regionalt utvecklingsansvarig.

Bakgrund

Utredningen (2018–2020) har haft i uppdrag att föreslå en regionalt baserad modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning. I uppdraget ingick även att se över ansvarsfördelningen mellan staten, kommunerna och andra aktörer när det gäller planering och dimensionering. Syftet i denna del av uppdraget är att bland annat trygga den regionala och nationella kompetensförsörjningen, effektivisera resursutnyttjandet och förbättra tillgången till ett allsidigt brett utbud av utbildningar av hög kvalitet. I utredningens uppdrag har vidare ingått att föreslå en finansieringsmodell för gymnasieskolan som i högre grad tar hänsyn till skolors varierande förutsättningar att bedriva en likvärdig utbildning. Syftet i denna del är att bidra till ökad likvärdighet och minskad segregation.

Synpunkter

Region Stockholm ställer sig positiv till problemformuleringen och till vissa av slutbetänkandets förslag och bedömningar men menar att förslagen är otillräckliga i ett flertal avseenden, framförallt när det gäller regionernas viktiga roll inom underlag för planering och dimensionering för den regionala kompetensförsörjningen.

Generella kommentarer:
Den problembeskrivning som utredningen för fram delas i huvudsak av Region Stockholm.

Däremot anser Region Stockholm att flera av utredningens förslag inte tydligt nog löser de identifierade problemen och svarar upp mot de syften som finns i direktivet. I sammanhanget vill Region Stockholm lyfta att utredningens problembeskrivning indikerar ett behov av en bredare palett av lösningar, inte minst på lokal och regional nivå. Därtill vill Region Stockholm lyfta att lokala och regionala kompetensförsörjningsfrågor spänner över fler politikområden än enbart utbildningspolitik, där Skolverket sannolikt har svårare att stödja med aktuella, relevanta, lokala och regionala prognoser och analyser.

Vidare bör nämnas att regionerna inte har en tillräckligt uttalad och definierad roll i utredningens slutbetänkande med tanke på alla regioners lagstadgade uppdrag att ansvara för regional kompetensförsörjning.

Regionalt utvecklingsansvariga har ett lagstadgat ansvar att utarbeta och fastställa en strategi för regionens utveckling och samordna insatser för genomförandet av strategin. Regionerna har en uttalad roll att arbeta med en effektivare kompetensförsörjning. Nära samverkan sker idag i denna uppgift med exempelvis kommunerna, näringsliv och branscher, länsstyrelse, Arbetsförmedlingen och utbildningsanordnare på olika nivåer av utbildning.

I villkorsbeslutet 2018 framgår det också att regionerna ska tillhandahålla analyser och prognoser av privat och offentlig sektors behov av kompetens på kort och lång sikt, föra dialog med berörda aktörer om de behov som där identifieras samt ge förslag på insatser utifrån dessa, bland annat i syfte att fler ska påbörja reguljära studier. Regionerna ska stödja och främja insatser inom utpekade fokusområden. Dessa innebär att:
- bidra till att etablera effektiva strukturer för validering på regional nivå,
- medverka i planeringen av utbud och inriktning för regionalt yrkesvux inom kommunal vuxenutbildning, samt
- bidra till etablering av lärcentrum.

I regeringsuppdraget från 2010 om regionala kompetensplattformar, numera regionalt kompetensförsörjningsarbete, är det också tydligt utpekat att de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna har en nyckelroll i den regionala samordningen inom kompetensförsörjning.

Avseende planering och dimensionering av olika utbildningsformer finns det ett uppenbart behov av en ökad regional koordinering där det sannolikt inte blir mer resurseffektivt att skapa nya geografiska administrativa indelningar så som föreslås i utredningen. Bedömningen är att den regionala modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning som framställs i utredningen inte är färdigutvecklad och inte beskriver hur arbetet ska gå till eller har en tillfredställande konsekvensanalys.

Därutöver vill Region Stockholm lämna kommentarer och synpunkter på kapitel 6 och 7 nedan.

6.1 Utbud och dimensionering av gymnasial utbildning
Att utredningen lyfter fram att arbetsmarknadens behov i högre utsträckning ska påverka vilka utbildningar som en huvudman erbjuder är en styrka. Region Stockholm efterlyser dock skarpare skrivningar om hur detta ska ske, hur arbetsmarknadens behov av utbildningar ytterligare ska säkerställas och hur dimensioneringen och planeringen ska baseras på lokala, regionala och nationella arbetsmarknadsbehov. Det är oklart i utredningen hur harmoniseringen mellan arbetsmarknadens behov och elevens fria val kan eller ska påverka utbildningsutbudet. Tydligare incitament, främst ekonomiska, behövs för yrkesvux för att öka rörligheten och möjliggöra för studenter att gå utbildningar över kommungränser. I Stockholmsregionen finns en väl fungerande gymnasiesamverkan mellan kommunerna genom kommunförbundet Storsthlm, där man kommit långt i samordningen, vilket är glädjande, men utmaningen med dimensioneringen kvarstår dock i flera delar.

6.3 Bedömning av behov av gymnasial utbildning
Region Stockholm välkomnar utredningens ansats om ett starkare bedömnings- och analysunderlag med bland annat inrapportering från skolhuvudmännen till Skolverket. Dock gör Region Stockholm bedömningen att utredningen missar den regionala analyskompetens och analysuppgifter som finns hos regionerna. Kunskapsunderlag och regionala analyser för planering och dimensionering utifrån arbetsmarknadens behov bör involvera de regionalt utvecklingsansvariga i betydligt högre grad än vad utredningen ger uttryck för.

6.5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser i reformens första steg
En reformering av gymnasial utbildning som bidrar till att förutsättningarna för en förbättrad regional kompetensförsörjning är efterfrågad. Av den anledningen vill Region Stockholm att regeringen skyndsamt tar fram skarpa förslag för att möta utmaningarna och för att

förbättra förutsättningarna för planering och dimensionering baserade på regionala behov och förutsättningar.

6.6 Ökat statligt inflytande – reformens andra steg

De förslag som rör kommunernas utbud av sammanhållen yrkesutbildning välkomnas särskilt. Det är svårt att ta fram rättvisande underlag som tydligt visar på det lokala och regionala utbudet. Region Stockholm har tidigare i yttrandet lyft fram sitt lagstadgade ansvar för den regionala kompetensförsörjningen.

6.8 Kvalitetshöjande insatser för yrkesutbildning i Komvux

Förslagen tillstyrks i all väsentlighet. Region Stockholm delar behovsbilden rörande yrkesutbildningar på Komvux. Integrering av språk- och yrkesutbildningar, finansieringsgraden och förutsägbarheten för kommunerna måste öka. De praktiska delarna, med arbetsplatsförlagt lärande som kärna, behöver stärkas.

Dialogen med det regionala näringslivet och den regionala arbetsmarknaden i övrigt är viktig och kan ske i regionala branschråd. Många regioner organiserar redan idag olika branschråd och kompetensförsörjningsplattformar som samlar viktiga regionala aktörer. Kompetensarena Stockholm, som är under etablering, är ett exempel på detta i Stockholmsregionen.

Region Stockholm ser här en viktig roll för de regionalt utvecklingsansvariga som utredningen missar, det går inte nog att understryka betydelsen av att använda befintliga regionala samverkansstrukturer i detta arbete.

7.1 Utredningens övriga slutsatser och överväganden

Utredningen föreslår en reglering så att kommuner inom gymnasieskolans samverkansområden ska betala interkommunal ersättning till varandra samt att interkommunal ersättning för gymnasieskolans elever, liksom bidrag till enskilda huvudmän, ska utgå från budgeterade kostnader. Detta tillstyrks av Region Stockholm eftersom det ökar förutsägbarheten och underlättar planeringen för huvudmännen.